

Kulatý stůl k možnostem konfiskace zmrazeného majetku Ruské Federace a sankcionovaných osob v České republice

I. Úvod

Ruská invaze na Ukrajinu začala v únoru 2022 vstupem vojsk do Donbasu za podpory separatistů z Doněcké a Luhanské oblasti. Prvním cílem útoků byla vojenská infrastruktura a klíčová města včetně Kyjeva, jehož dobytí se ruským silám díky silné ukrajinské obraně nepodařilo.

V roce 2022 se boje přesunuly na východ a jih Ukrajiny, kde Rusko dočasně obsadilo rozsáhlá území včetně

Chersonu, ze kterého byly ruské jednotky v listopadu vytlačeny. Rok 2023 přinesl opotřebovovací válku s těžkými ztrátami na obou stranách. Ukrajinská protiofenziva nedosáhla zásadního průlomu, zatímco Rusko pokračovalo v útocích na civilní infrastrukturu. V roce 2024 konflikt dále eskaloval: Rusko mobilizovalo nové síly a zahájilo ofenzivy v Charkovské a Luhanské oblasti. Ukrajina, navzdory problémům s municí, čelila tlaku jen za menších územních ztrát.

Názor Čechů na podporu Ukrajiny

- 75 % považuje útok RF za neoprávněný
- 61 % podporuje zpřísnění sankcí
- 68 % nepovažuje současné sankce za účinné
- 75 % podporuje humanitární pomoc

[5; ČT. 2025, Seznam. duben 2025]

Počet padlých [1; DW. květen 2025]:

- 45 000 padlých ukrajinských vojáků
- 12 000 padlých civilistů

Vysídlení [2; UN. únor 2025]:

- 7 milionů uprchlíků
- 3,7 milionů vnitřně vysídlených
- 19 500 unesených dětí do Ruska

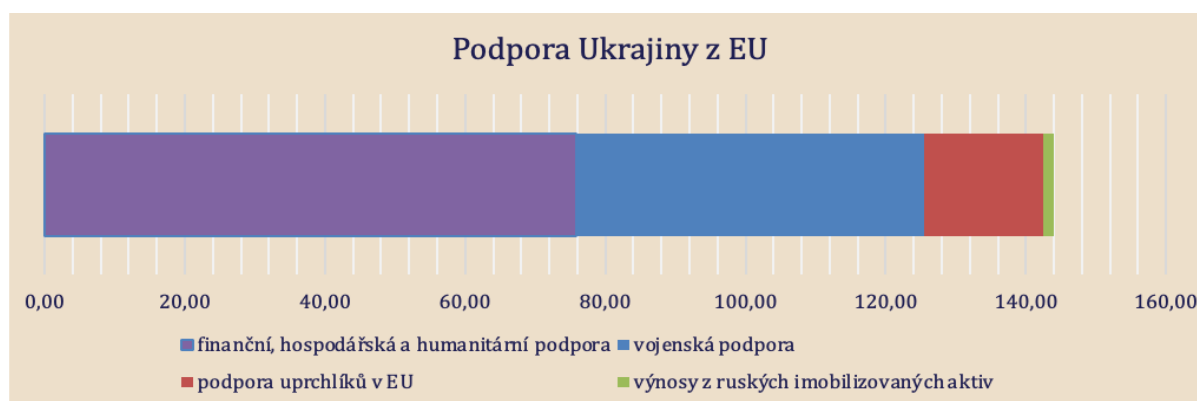
Materiální škody:

- Propad HDP o 30 % [3; ČT. duben 2023]
- Náklady na obnovu Ukrajiny 506 miliard EUR [4; UN. únor 2025]

Na začátku roku 2025 zůstává linie fronty stabilní, průměří zatím dosaženo nebylo a Ukrajina pokračuje v obraně svého území.

II. Současná podpora obnovy Ukrajiny

Evropská unie a její partneři poskytli Ukrajině od začátku ruské agrese bezprecedentní úroveň podpory. Tzv. „tým Evropa“ podpořil Ukrajinu částkou přesahující 144 miliard EUR, zahrnující jak vojenskou, tak ekonomickou, humanitární pomoc a pomoc uprchlíkům [6; Evropská

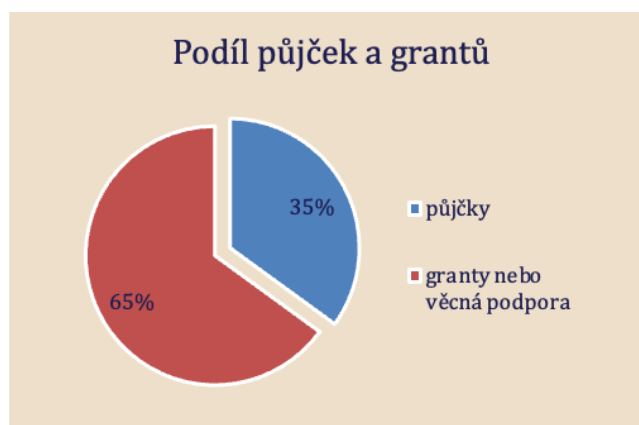

Komise. duben 2025].

Většina prostředků byla Ukrajině poskytnuta formou grantů a věcné pomoci, menší část pak jako půjčky se zvýhodněnými podmínkami.

Povinnost nahradit škody

Valné shromáždění 14. listopadu 2022, v rezoluci ES/11/5 označilo kroky Ruska jako agrese a zdůraznilo, že Ruská federace musí nést odpovědnost za porušení Charty OSN a Ukrajina má nárok na reparace. Jak ale donutit stát, aby uhradil náklady na obnovu Ukrajiny ze svého, když ignoruje i předběžné opatření vydané Mezinárodním soudním dvorem, ve kterém přikázal Rusku ukončit vojenské operace na území Ukrajiny a zajistit, aby žádné ozbrojené skupiny či organizace, nad kterými má kontrolu, nepokračovaly v bojích?

A. Nástroj pro Ukrajinu

Současným hlavním zdrojem podpory Ukrajiny od EU je tzv. Nástroj pro Ukrajinu, ve kterém Unie spojila své dosavadní programy a díky kterému bude Ukrajina dostávat pravidelnou a předvídatelnou finanční podporu až do výše 50 miliard EUR. Tato podpora bude vyplácena v závislosti na splnění podmínek zakotvených v Plánu pro Ukrajinu, mezi které patří prosazování účinných demokratických mechanismů, včetně parlamentního systému založeného na pluralitě politických stran a právního státu a dodržování lidských práv.

Nástroj pro Ukrajinu		
Pilíř 1 finanční podpora Ukrajině	Pilíř 2 investiční rámec pro Ukrajinu	Pilíř 3 programy pomoci Ukrajině
Granty (5,27 miliard) a úvěry (33 miliard) Ukrajině v celkové výši 38,7 miliard EUR k zajištění finanční stability a podpory investic a reforem k obnově a modernizaci země.	Nástroj tvoří rámec k přilákání investic na obnovu Ukrajiny v hodnotě 9,3 mld. EUR (7,8 miliard v půjčkách a 1,5 miliardy v grantech). Rámec umožní investorům využívat rozpočtové záruky Evropské unie spolu s kombinací grantů a půjček od veřejných i soukromých institucí, což ztraktivní investice na Ukrajině. Cílem tohoto pilíře je mobilizovat až 40 miliard EUR investic do obnovy Ukrajiny.	Nástroj v hodnotě 4,76 miliard EUR se zaměřuje na technickou podporu v sladování právního řádu Ukrajiny s normami a nutnými reformami. Pomoc bude poskytována orgánům na celostátní, regionální a místní úrovni, jakož i organizacím občanské společnosti.

Vyplácení podpory v rámci Nástroje pro Ukrajinu je závislé na tom, jak Ukrajina naplňuje 69 reforem a investic schválených v Plánu pro Ukrajinu. EU bude sledovat celkem 146 měřitelných kvalitativních a kvantitativních kroků rozložených mezi roky 2024 až 2027. Na správné využití poskytnutých financí dohlíží Evropský úřad pro boj proti podvodům (OLAF), Evropský účetní dvůr a Úřad evropského veřejného žalobce a budou mít tak plný přístup k dokumentaci.

Pokud se podaří naplnit všechny navrhované reformy a investice v plném rozsahu, mohl by se HDP Ukrajiny podle odhadů do roku 2027 zvýšit o 6,2 % a do roku 2040 o 14,2 %. [7; Rada EU. květen 2024]

B. Zmrazený ruský majetek v EU

V souvislosti s činnostmi narušujícími nebo ohrožujícími územní celistvost, svrchovanost a nezávislost Ukrajiny zařadila EU na sankční seznam téměř 2400 fyzických a právnických osob. Mezi sankce patří zákaz vstupu na území EU, zmrazení majetku a zákaz zpřístupnění finančních prostředků.

Zmrazený ruský majetek	
Soukromé vlastnictví	Vlastnictví Ruské federace
Odhaduje se, že Evropa, USA, Kanada a další spojenci zmrazili okolo 88 miliard EUR ve vlastnictví ruských oligarchů a spojenců režimu.	28. února 2022 byla v EU imobilizována aktiva Ruské centrální banky ve výši přibližně 210 miliard eur. Z toho je 183 miliard EUR umístěno v Belgii v mezinárodním centru pro vypořádání plateb Euroclear.

Využití výnosů z aktiv a rezerv Ruské centrální banky

V důsledku imobilizace aktiv a rezerv Ruské centrální banky se mimořádné peněžní zůstatky akumulují v rozvahách centrálních depozitářů cenných papírů, což vede k mimořádným příjmům.

Státy G7 se v červnu 2024 na summitu v Apulii dohodly, že poskytnou Ukrajině 45 mld. EUR ve formě půjček, z čehož na EU připadá 18 mld. EUR. Tyto půjčky budou spláceny z budoucích mimořádných příjmů plynoucích z imobilizace ruských státních aktiv a budou směřovat k pokrytí potřeb v oblasti rozpočtu, armády a obnovy země. Pravidla EU stanoví, že 95 % mimořádných příjmů plynoucích z imobilizace aktiv Ruské centrální banky bude směřovat do rozpočtu EU a bude distribuováno prostřednictvím mechanismu úvěrové spolupráce pro Ukrajinu, což je nástroj, který EU vytvořila s cílem pomoci Ukrajině splatit úvěry EU–G7 ve výši přibližně 45 miliard EUR. Zbývajících 5 % bude přiděleno do Evropského mírového nástroje. Odhaduje se, že mimořádné zisky dosahují každý rok okolo 2,5 až 3,5 miliard EUR. Nová makrofinanční pomoc bude vyplacena Ukrajině mimo rámec Nástroje pro Ukrajinu, ale bude také napojena na plnění reforem a investic vytyčených v Plánu pro Ukrajinu.

Zmrazené majetky v soukromém vlastnictví

V současné době je na sankčním seznamu EU téměř 2400 fyzických a právnických osob. Cílem těchto sankcí je vyvinout tlak na stoupence ruského režimu, kteří mohou potenciálně ovlivňovat rozhodování. Je důležité zdůraznit, že sankce jsou prostředkem politického ovlivňování, a proto je obvykle nelze považovat za legální způsob zabavení majetku. Měly by být brány jako dočasný prostředek k vynucení dodržování práva. Jak sama Rada EU na svých stránkách uvádí: *Sankce jsou nástrojem k*

předcházení konfliktům nebo k reakci na vznikající či současné krize a k prosazování míru, demokracie, dodržování zásad právního státu, lidských práv a mezinárodního práva [8; Rada EU. Duben 2024]. Některé země přesto již přistoupily k úpravám svých právních řádů, aby bylo možné konfiskovat takový majetek a použít ho na podporu Ukrajiny.

III. Právní možnosti konfiskace zmrazeného majetku

Prakticky od počátku války se hovoří o tom, jak naložit se zmrazeným ruským majetkem tak, aby státy EU donutily Rusko ukončit své útočné operace na území Ukrajiny, ale také aby zajistily, že to bude právě Rusko a jeho stoupenci, kteří budou financovat obnovu Ukrajiny.

Jako jedna z cest se nabízí konfiskace ruského majetku a použití získaných peněz na financování podpory a obnovy Ukrajiny. To sebou však přináší hned několik právních problémů, se kterými bude potřeba se nejdříve vypořádat. Různé státy zaujaly různé přístupy, jak se zmrazeným ruským majetkem naložit. Zatímco Spojené království, Polsko, pobaltské státy a Německo jsou pro konfiskaci ruského státního majetku, Francie a Belgie jsou k této možnosti zdrženlivější.

Celoevropský přístup se tedy zatím nalézt nepodařilo. Existuje však několik iniciativ jednotlivých států, které se rozhodly konfiskovat ruský majetek (ať už veřejný nebo soukromý) a podpořit Ukrajinu.

A. USA

Spojené státy americké zvolili možnost konfiskace majetku Ruské federace jako formu protipatření. Ve své legislativě z roku 2024 odůvodňují možnost konfiskace „extrémně ilegálním“ jednáním Ruské federace, včetně aktu agrese. To představuje jedinečnou situaci, která odůvodňuje zřízení pravomoci vlády Spojených států a dalších zemí ke konfiskaci ruského suverénního majetku v jejich jurisdikcích jako formu protipatření.

Veškeré takové kroky mají být konzultovány a koordinovány s partnery G7. Finanční instituce v USA musejí notifikovat Ministerstvo financí USA ohledně jakýchkoliv ruských majetků u nich uložených. Konfiskovaný majetek pak bude uložen u fondu na obnovu Ukrajiny.

B. Kanada

Kanada šla cestou konfiskace majetku pomocí soudních rozhodnutí, když novelizovala svůj zákon o zvláštních hospodářských opatřeních, který

umožňuje výkonné moci zabavit nebo omezit majetek ve vlastnictví, držení nebo pod kontrolou cizího státu nebo osoby určené příkazem nebo nařízením. Podle § 5 odst. 4 odst. 1 soudce nařídí propadnutí majetku ve prospěch Koruny, pokud zjistí, že daný majetek je skutečně majetkem popsáním v příkazu.

Jelikož soudním rozhodnutím nemůže propadnout majetek státu kvůli imunitám, předložila senátorka Omidvar pozměňovací návrh, který by umožnil guvernérovi nechat propadnout majetek, který je držen či kontrolován cizím státem nařízením. Navrhovaná právní úprava vychází ze skutečnosti, že zatímco kanadský zákon o státní imunitě omezuje soudní řízení proti jinému státu, jeho působnost se nevztahuje na opatření výkonné moci, jako jsou nařízení vlády. V současné podobě návrh zákona S-278 neprošel, protože došlo k rozpuštění 44. parlamentu. Je pravděpodobné, že podobný návrh bude předložen v novém parlamentu, který se má znovu sejít 26. května 2025.

C. Estonsko

Zákon, který vstoupil v účinnost k 1. lednu 2025 navrhuje použít majetek osob a společností, které se podílely na protiprávním jednání Ruska a podléhající mezinárodním sankcím jako zálohu na reparace škod Ukrajině. O použití tohoto majetku bude rozhodovat Ministerstvo zahraničních věcí v případě, že má kompenzovat náhradu škod v důsledku porušení zákazu použití síly, jak jej definuje Charta OSN nebo poruší válečné právo během ilegálního použití ozbrojených sil.

Opatření se vztahuje na aktiva, tj. finanční prostředky subjektu (např. finanční aktiva a plnění všeho druhu, vkladů u finančních institucí nebo jiných subjektů, zůstatků na účtech, dluhů a dluhových závazků apod.) uvedené v nařízení (EU) č. 1083/2006. 269/2014) a na majetek zahrnutý do rejstříků nebo databází (především nemovitosti, ale také například vozidla).

D. Lotyšsko

Lotyšsko přistoupilo k vyvlastnění Moskevského domu v Rize. Ten byl bezpečnostními službami označen jako opěrný bod pro různé protilotyšské akce realizované Ruskem. Lotyšská vláda se tuto nemovitost snaží již potřetí vydražit s tím, že by výtěžky šly na podporu Ukrajiny. Dosud se bohužel nenašel zájemce.

E. Česká republika

Návrh zákona o některých opatřeních na ochranu bezpečnosti České republiky v oblasti vlastnictví nemovitých věcí, který představili

europoslanec Ondřej Kolář, diplomat Vladimír Votápek a bývalý senátor Michael Žantovský, usiluje o možnosti vyvlastnit majetek státu, který ohrozil bezpečnost, svrchovanost či územní celistvost České republiky, anebo její demokratické základy. Vláda by rozhodovala samostatnými výroky o odnětí vlastnického práva k majetku a o náhradě za majetek.

Samotná náhrada je v případě vyvlastnění nutná, jak je uvedeno v čl. 11 Listiny základních práv a svobod. Autoři zákona se však domnívají, že by bylo možné náhradu vzhledem k sankcím zmrazit a nevydat Ruské federaci.

IV. Boj proti obcházení sankcí

Nedávná studie přinesla údaje o tom, že sankce EU jsou systematicky obcházeny. Každý prudký pokles vývozu do Ruska po uvalení sankcí byl kompenzován nárůstem vývozu do několika dalších zemí. Tento nárůst je natolik vysoký, že se nedá vysvětlit pouze zvýšenou poptávkou těchto zemí a předpokládá se, že velká část sankcionovaného zboží, včetně zařízení a elektronických komponent s potenciálním vojenským využitím, byla převezena do Ruska. Nárůst dovozu zaznamenal především Kyrgyzstán, a to o celých 1682 %, následoval Kazachstán s 333% nárůstem a Turecko se 72 % [8; Euractiv, 2024).

EU proto schválila směrnici o vymáhání a konfiskaci majetku, která stanovuje minimální pravidla pro sledování, identifikaci, konfiskaci a správu majetku pocházejícího z trestné činnosti.

Ministerstvo spravedlnosti v lednu tohoto roku předložilo do meziresortního připomínkového řízení návrh zákona o odčerpání majetku protiprávního původu, který právě reaguje i na potřebu implementace této směrnice. Podle návrhu by státní zástupce mohl po pravomocném rozsudku iniciovat zvláštní řízení o podezřelém majetku. Soudce, pak bude moci rozhodnout o odčerpání majetku. Například pokud soud dospěje k závěru o protiprávním původu majetku, například v případě hrubého nepoměru mezi majetkem a příjmy daného člověka, bude muset dotyčný věrohodně doložit svá tvrzení o původu majetku.

Jednat se bude vždy jen o zajištěný majetek v předchozím trestním řízení. Takto by mělo být možné postihnout například případy takzvaných průtokových účtů při praní špinavých peněz. Odčerpaný majetek by připadl státu. Tímto způsobem by bylo možné postihnout majetek u praní peněz, zpronevěry, podvodů, kráčení daní, poškození finančních zájmů EU, porušení mezinárodních sankcí, u teroristických trestných činů a trestných činů organizovaných gangů.

Připomínky k návrhu

Návrh zákona o odčerpání majetku protiprávního původu vzbudil v rámci meziresortního připomínkového řízení výraznou odezvu. Velká část připomínek upozorňuje na právní, koncepční i technické nedostatky návrhu a v některých případech i na jeho potenciální protiústavnost. Resorty ve velké míře podpořily cíle návrhu – zejména snahu rozšířit možnosti konfiskací majetku, reagovat na tzv. „průtokové účty“ a naplnit evropské závazky.

V. Legalita jednostranných sankcí

A. Úvod do právní problematiky

Otázka sankcí v mezinárodním právu je velmi kontroverzní téma, které proti sobě staví experty i politiky již mnoho let. Ačkoli někteří teoretici považují sankce za základní znak právního systému, mezinárodní právo se od domácích právních řádů liší tím, že postrádá centrální sankční mechanismus a spoléhá spíše na decentralizované formy prosazování práva, jako jsou protiopatření nebo kolektivní sankce.

Sankce OSN

Základ sankcí OSN leží už v čl. 16 Paktu Společnosti národů (předchůdce OSN). Ten říká, že pokud se členský stát uchýlí k válečnému činu, považuje se to za útok na celé společenství. Ostatní členové se zavazují s takovým státem přerušit veškeré obchodní a finanční styky a zastaví osobní styky mezi příslušníky provinilého státu a jiných států.

Kapitola VII Charty OSN na tento článek navazuje s tím rozdílem, že určuje Radu bezpečnosti jako orgán, který rozhoduje o tom, zdali došlo k ohrožení nebo porušení míru a bezpečnosti a doporučí, nebo rozhodne o opatřeních, která mají zaručit obnovení právního stavu. Během studené války bylo používání sankcí OSN vzhledem k právu veta prakticky paralizované. Rada bezpečnosti tak byla schopna se dohodnout většinou jen v případech, že se nejednalo o stálého člena, ani jejich spřátelený stát. V obdobné situaci se nacházíme i dnes, kdy je to právě stálý člen Rady bezpečnosti s právem veta, který má být cílem sankcí.

Ostatní typy sankcí

Jaký mají mít status opatření, která v reakci na protiprávní jednání státu přijmou jiné mezinárodní organizace, nebo dokonce státy samotné? Na to je velmi obtížné odpovědět, jelikož neexistuje žádná mezinárodní úmluva, která by nám dávala jasné východisko.

Pojem sankce se používá pro označení různých opatření. Retorze jsou akty, které nejsou přátelské, ale jsou právně přípustné, protože neporušují žádnou konkrétní mezinárodní povinnost (např. odvolání velvyslance, omezení spolupráce, embargo).

Co se týče opatření, která jsou v rozporu s mezinárodně-právními povinnostmi států, jinak také represálie, existuje několik základních pravidel, kterými jsou jednostranné sankce omezeny.

Státní imunity

Státy a hlavy států mají imunity z jurisdikcí soudů jiných států, tím jsou prakticky vyloučeny sankce, které by omezily majetky v jejich vlastnictví z rozhodnutí soudů. Existuje ale také názor, že se toto omezení nevztahuje na rozhodnutí moci výkonné. To ostatně potvrdil i Mezinárodní soudní dvůr ve svém rozhodnutí *Jurisdictional Immunities of the State* (Německo proti Itálii) v roce 2012: „Pravidla státních imunit jsou procedurálního charakteru a omezují se na to, zdali mají soudy určitého státu jurisdikci nad jiným státem.” [9; ICJ. únor 2012]

Vyvlastnění

Vyvlastnění majetku je v mezinárodním právu omezené, ale není za splnění určitých podmínek nezákonné. Ve většině případů vyžaduje kompenzaci za vyvlastněný majetek, popřípadě na základě trestního práva.

B. Protiopatření

Jednou z možností je, že sankce označíme jako protiopatření. Ta jsou součástí mezinárodního obyčejového práva ohledně odpovědnosti států za mezinárodně protiprávní chování. Tato pravidla shrnula Komise pro mezinárodní právo do Článků o odpovědnosti států za mezinárodně protiprávní chování (Články), které přijalo Valné shromáždění OSN v roce 2002.

Protiopatření jsou zde uvedeny jako jedna z okolností vylučujících protiprávnost. Jako taková má, obdobně jako v českém trestním právu, určité podmínky. Ačkoli existují expertní názory, že právě protiopatření jsou nejbližším právním institutem, který se hodí v této situaci použít, nelze hovořit o odborné shodě.

Podmínky legality a legitimacy protiopatření, jak je můžeme nalézt v čl. 49 a 54 Článků jsou:

- Protiopatření nesmějí cílit na důležité principy, jako jsou lidská práva či zákaz použití síly.
- Protiopatření nenahrazují existující procesy pro řešení sporů.
- Musejí být přiměřené.

- musejí být dočasné a návratné.

Protiopatření by primárně měly dělat přímo poškozené státy, ale je možné, aby se i ostatní státy dovolávaly upuštění od porušování práva. Články samotné nechávají otázky protiopatření spřátelených států poškozeného nebo připojení se k protiopatřením poškozeného státu otevřenou. [10; Oxford. srpen 2013]

VI. Zabrání ruského majetku

V listopadu 2022 zmínila Ursula Von der Leyen konfiskaci ruského majetku jako možnost pro kompenzaci škod Ukrajině. Podobně se vyjádřili i představitelé dalších států, včetně G7. Někteří odborníci považují konfiskaci zmrazeného majetku za potenciálně legitimní formu protiopatření, zejména při paralýze Rady bezpečnosti OSN. Jiní volají po obezřetnosti a poukazují na mnohá úskalí. Těmi jsou kromě právních problémů (imunity, podmínky protiopatření apod.) také možné ekonomické a politické dopady.

VII. Zdroje

A. Právní předpisy

Mezinárodní dokumenty:

- Charta OSN
- Valné shromáždění OSN; dne 14. listopadu 2022; rezoluce ES-11/5 „Podpora nápravy a odškodnění za agresi proti Ukrajině“
- G7 Leaders' Statement on Extraordinary Revenue Acceleration (ERA) Loans; dostupné zde: <https://www.g7italy.it/wp-content/uploads/G7-Leaders-Statement-on-Extraordinary-Revenue-Acceleration-ERA-Loans.pdf>

Právní předpisy EU:

- SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) 2024/1260 ze dne 24. dubna 2024 o vymáhání a konfiskaci majetku. Dostupné zde: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202401260
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/2773 ze dne 24. října 2024, kterým se zřizuje mechanismus úvěrové spolupráce pro Ukrajinu a poskytuje mimořádná makrofinanční pomoc Ukrajině. Dostupné zde: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32024R2773>
- Nařízení Rady (EU) 2024/1485 ze dne 27. května 2024 o omezujících opatřeních vzhledem k situaci v Rusku. Dostupné zde:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A02024R1485-20240913>

- Nařízení Rady (EU) č. 269/2014 ze dne 17. března 2014 o omezujících opatřeních vzhledem k činnostem narušujícím nebo ohrožujícím územní celistvost, svrchovanost a nezávislost Ukrajiny. Dostupné zde: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32014R0269>

Vnitrostátní právní předpisy:

- Kongres USA. 2024. PUBLIC LAW 118–50. Dostupné zde: <https://www.congress.gov/118/plaws/publ50/PLAW-118publ50.pdf>
- Legis info. 2025. S-278 , An Act to amend the Special Economic Measures Act (disposal of foreign state assets). Dostupné zde: <https://www.parl.ca/legisinfo/en/bill/44-1/s-278>
- Riigi Teataja. 2025. International Sanctions Act. Dostupné zde: https://www.riigiteataja.ee/en/compare_wordings?grupId=100768&vasakAktId=508032022003

Právní předpisy České republiky

- Návrh zákona o odčerpání majetku protiprávního původu v rámci boje proti organizované trestné činnosti, porušování mezinárodních sankcí, legalizaci výnosů z trestné činnosti a související trestné činnosti a o změně dalších souvisejících zákonů (zákon o odčerpání majetku protiprávního původu). Dostupné zde: <https://odok.gov.cz/portal/veklep/material/KORNDAWFWE8O/>

B. Odkazy

- [1] DW. 2. květen 2025. Dostupné zde: <https://www.dw.com/en/ukraine-zelensky-puts-ukrainian-war-dead-at-over-45000/a-71507510>
- [2] UNHCR. únor 2025. Ukraine Emergency. Dostupné zde: <https://www.unrefugees.org/emergencies/ukraine/>
- [3] Česká televize. 14. březen 2023. Ukrajinská ekonomika loni klesla o 29,1 procenta. Dostupné zde: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/ekonomika/ukrajinska-ekonomika-loni-klesla-o-29-1-procenta-7824>
- [4] UN News. 25. únor 2025. Ukraine: Post-war reconstruction set to cost \$524 billion. Dostupné zde: <https://news.un.org/en/story/2025/02/1160466>
- [5] Česká televize. 21. únor 2025. Humanitární podpora Ukrajiny ano, dodávky zbraní a munice už ne, ukazuje průzkum. Dostupné zde: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/vetsina-cechu-podle-pruzkumu-schvaluje-humanitarni-podporu-ukrajiny-municni-polevuje-358343>
- [6] Evropská Komise. 9. duben 2025. Dostupné zde: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-solidarity-ukraine/#0>
- [7] Rada EU. 14. květen 2024. Plán pro Ukrajinu: Rada schválila pravidelné platby v rámci Nástroje pro Ukrajinu. Dostupné zde:

<https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2024/05/14/ukraine-plan-council-greenlights-regular-payments-under-the-ukraine-facility/>

[8] Euractiv. 27. únor 2024. Miliardový byznys: Sankce na Rusko se „masivně obcházejí“ díky třetím zemím. Dostupné zde:

<https://euractiv.cz/section/evropska-unie-a-svet/news/miliardovy-byznys-sankce-na-rusko-se-masivne-obchazeji-diky-tretim-zemim/>

[9] International Court of Justice, Jurisdictional Immunities of the State (Germany v. Italy: Greece intervening), Judgment of 3 February 2012, (2005) ICJ Rep 99, para 93.

[10] Oxford Public International Law Dictionary. Sanctions. Dostupné na:

<https://opil.ouplaw.com/display/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e984?print=pdf>